

Prace Komisji Geografii Komunikacji PTG

2016, 19(3), 66-67

RECENZJA: F. BEBENOW – TURYSTYKA KOLEJOWA W POLSCE, WYDAWNICTWO NAUKOWE BOGUCKI, POZNAŃ, 2015, 168 S.

Review: F. Bebenow – Turystyka kolejowa w Polsce, Wydawnictwo Naukowe Bogucki, Poznań, 2015, pp. 168.

Ariel Ciechański

Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. S. Leszczyckiego PAN, Twarda 51/55, 00-818 Warszawa
e-mail: ariel@twarda.pan.pl

Turystyka kolejowa jest zjawiskiem obecnym w Polsce od niedawna i zyskuje zainteresowanie coraz większej liczby osób i instytucji. Poza nielicznymi publikacjami w czasopismach naukowych i tematycznymi przewodnikami turystycznymi, brakuje jednak kompleksowego ujęcia tego zagadnienia. W tę lukę wpisuje się ogłoszona drukiem praca magisterska F. Bebenowa. Jest on specjalistą w zakresie turystyki kolejowej, doskonale łączącym w książce wiedzę akademicką z doświadczeniem praktycznym zdobytym na wielu stanowiskach pracy w obiektach turystyki kolejowej.

Badania F. Bebenowa koncentrują się na sytuacji w Polsce w latach 2010–2011, nie brakuje jednak odwołań do historii kolei i komentarzy autora uwzględniających istotne dla branży wydarzenia z lat 2012–2014. Przeplatanie informacji z różnych okresów powoduje momentami pewien chaos informacyjny i utrudnia percepcję. Głównym celem badań autora jest poznanie mechanizmów działania turystyki kolejowej, zwłaszcza tych wpływających na wielkości przewozów kolejami turystycznymi. Podejmuje się on również inwentaryzacji i typologii atrakcji turystyki kolejowej, opartych na badaniach terenowych i analizie materiałów źródłowych.

Znaczącym osiągnięciem prezentowanym w pracy jest wprowadzenie do polskiej literatury geograficz-

nej własnej definicji turystyki kolejowej rozumianej przez autora jako „całokształt stosunków i zjawisk związanych z podróżowaniem kolejami turystycznymi, zwiedzaniem muzeów, skansenów i pozostałych obiektów kolejowych zagospodarowanych na cele turystyczne lub udostępnionych publicznie oraz udziałem w imprezach kolejowych”.

F. Bebenow dokonuje interesującej diagnozy stanu turystyki kolejowej w Polsce. Jej punkt wyjścia stanowi podział kolejowych atrakcji turystycznych proponowany przez niżej podpisanego w 2005 r. i zmodyfikowany przez autora książki. Ponadto umiejętnie odnosi on swoje obserwacje do proponowanych w zagranicznej literaturze wzorców relacji transport-turystyka, a także podziałów proponowanych przez A. Ciechańskiego z Z. Taylorem w 2010 r. Jako znaczącą wartość poznawczą recenzowanego opracowania należy odnotować zaproponowaną przez F. Bebenowa klasyfikację kolei turystycznych. Autor słusznie zauważa również marnowany potencjał części kolei wąskotorowych.

Wiele miejsca autor książki poświęca preferencjom i motywacjom korzystania z turystyki kolejowej. Odwołanie się tu do interesujących osiągnięć brytyjskich jest walorem opracowania. Warto podkreślić, że autor pracy stosuje zagraniczną klasyfikację nie bez

refleksji – po pierwsze zauważa, że jest to jedyne rozwiązanie z powodu braku polskich badań tego typu, a po drugie będąc świadomym, że mentalność Polaków i Brytyjczyków jest różna, wprowadza pewne modyfikacje. Na podstawie własnej wiedzy i praktyki F. Bebenow trafnie scharakteryzował sylwetkę polskiego turysty kolejowego. Celne jest również sprostowanie cytowane z brytyjskiej literatury naukowej, że od samego początku swojego istnienia turystyka kolejowa pełni – poza czysto rozrywkową – funkcje poznawczą i wychowawczą. Nie pomija on też w pracy funkcji gospodarczej turystyki kolejowej, z formuły mnożnika turystycznego wyprowadza propozycję adaptacji tego miernika dla wąskotorowych kolei turystycznych.

Ciekawym aspektem prowadzonych badań jest ocena wpływu turystyki kolejowej na lokalny rynek pracy. Obok szczegółowych zestawień dotyczących zatrudnienia, brakuje jednak refleksji o stosunku tych wartości do długości obsługiwanej sieci, wykonywanej pracy przewozowej czy bezwzględnej liczby pasażerów. Interesujące byłoby porównanie wskaźników dotyczących poszczególnych rodzajów kolei według typu zatrudnienia obsługi oraz analiza efektywności działania w zależności od formy prawnej zarządzającego obiektem.

Ważnym, nowatorskim walorem recenzowanej pracy jest pierwsze kompleksowe ujęcie tematyki turystyki kolejowej w Polsce. W dobie traktowania przez wielu decydentów po macoszemu szeroko pojętego dziedzictwa poprzemysłowego, taka publikacja – szczegółowo inwentaryzująca, klasyfikująca i systematyzująca wiedzę na temat turystyki kolejowej, ukazująca prawdziwe oblicze jej problemów i ich skalę – jest szczególnie pożądana. Do walorów opracowania należy zaliczyć również zaproponowane w nim działania marketingowe i biznesowe mogące potencjalnie podwyższyć szanse na przetrwanie i kondycję finansową podmiotów zarządzających atrakcjami turystyki kolejowej. Cenne są także zawarte w końcowej części pracy scenariusze dalszego funkcjonowania tego typu turystyki. O ich trafności niech świadczy to, że wskazany w opracowaniu (pierwotnie napisanym w 2012 r.) wariant negatywny rozwoju praktycznie już się realizuje.